

به ناوی خودای به خشندهو میهره بان

به ناوی گه له وه

په رله مانی کوردستان - عیراق

به پیتی برگی (۱ و ۵) له مادهی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ ی هه موار کراو، و له سهه داوای ئه نجومه نی وه زیرانی هه ریم، په رله مانی کوردستان - عیراق له دانیشتی ئاسایی ژماره (۱۳) ی رۆزی ۲۴/۵/۲۰۱۰ بریاری ده رچوواندنی ئه م یاسایه ی دا:

یاسای ژماره (۴) ی سالی ۲۰۱۰

یاسای دهسته ی سه ره خوی مافی مروّف له هه ریمی کوردستان - عیراق

ماده ی یه که م:

ئه م زاراوه دهسته واژانه ی خواره وه، مانا کانی به رامبه ریان ده به خشن بو مه به سستی ئه م یاسایه:

یه که م: هه ریم: هه ریمی کوردستان - عیراق.

دووهم: په رله مان: په رله مانی هه ریم.

سییه م: دهسته: دهسته ی سه ره خوی مافی مروّف له هه ریمدا.

چواره م: ئه نجومه ن: ئه نجومه نی دهسته.

پینجه م: سه رۆک: سه رۆکی دهسته.

ماده ی دووهم:

یه که م: دهسته یه که دادمه زری به ناوی (دهسته ی سه ره خوی مافی مروّف له هه ریمی کوردستان -

عیراق) دا، که سایه تی مه عنه وی و سه ره خویی دارایی و ئیداری ده بیته له چواره چیوه ی بودجه ی

گشتی له هه ریمدا، بودجه یه کی تایه تی ده بیته و به په رله مانه وه په یوه ست ده بیته و له به رده میدا

به رپرس ده بیته.

دووهم: باره گای سه ره کی دهسته له پارێزگای هه ولیر پایته ختی هه ریمدا ده بی و، نووسینگه له ناو

پارێزگاکانی دیکه دا ده کاته وه بویشی هه یه نووسینگه له قه زاو ناحیه کانیشدا بکاته وه.

ماده ی سییه م:

نامانجی دهسته پارێزگاری کردنه له مافه کانی مروّف و پته و کردنی و داکوکی کردن لی له هه موو

لایه نه کانه وه به پیتی پیوه ره نیوده وله تیبه کان، له گه ل بلاو کردنه وه ی رۆشنیری مافه کانی مروّف.

ماده ی چواره م:

دهسته ئه م ئه رکانه ی خواره وه ده گریتنه ئه سته:

یه که م: راو راویژی خوی سه به رته به مه سه له کانی په یوه ست به مافی مروّف پیشکesh ده کات و

راسپارده بو وه زاره ته کان و ده زگا په یوه ندیداره کان له هه ریم به رزده کاته وه.

دووهم: له ریگای چه سپاندنی به های لیپورده یی و مانا کانی هاوکاری کۆمه لایه تیبه وه، رۆشنیری مافی

مروّف و مه سه له کانی ژنان و مندالان بلاوده کاته وه.

سپهه: چاودیری گونجانی یاساکاری هه ریم، له گهله پرئسیپه کانی مافی مرۆف و نازادییه سه ره کیه کان و، پێشکەش کردنی پێشنیاز له باره یه وه بو لایه نه په یوه ندیداره کان ده کات.

چوارهم: هه لسانگاندنی پله ی پابه ند بوونی ده سه لاته کان له هه ریمدا، به حوکمه کانی به لگه نامه و به نده تاییه ته کانی مافی مرۆف و هه ردوو په یمانه نیۆده ولته تییه تاییه ته که ی مافه کانی مه ده نی و سیاسی و مافه رۆشنیری و کۆمه لایه تی و ئابوورییه کانه وه، له گهله ده رخستی ئه و پێشیلکارییه نه ی که دوور نییه به هۆی موماره سه ی ده سه لاته کانی هه ریمه وه په یدا بن.

پینجه م: ئاماده کردنی لیکۆلینه وه و توێژینه وه ی خولا و خول و ده رچوواندنی بلاو کراوه و چاپه مه نی ده رباره ی رینگاکانی باشت کردنی مافی مرۆف له هه ریمدا له گهله به ستنی کۆر و کۆبوونه وه ی تاییه ت له باره ی مه سه له ی مافه کانی مرۆف.

شه شه م: سه ردان و چاودیری کردنی به ندینخانه کان و بنکه کانی چاکسازی کۆمه لایه تی و ده سه ته سه رو بنکه کانی لیبیچینه وه و ئاماده کردنی راپۆرتی خولا و خول ده رباره ی به ندیه کان و سپهردراوان به چاکسازی کۆمه لایه تی و ده ست به سه ران.

حه وه ته م: وه رگرتی سکالا له خه لک و له کۆمه له و ریکخراوه کانی کۆمه لگای مه ده نی له باره ی پێشیلکارییه کانی مافی مرۆف و دلنیا بوون له راستییان و ئاگاداری داواکاری گشتی بو گرتنه به ری ریکاری یاسایی و به دواداچوون بو ئه نجامه کانی ده کات.

هه شه ته م: هاوکاری له گهله ریکخراوه کانی مافی مرۆف و ریکخراوه کانی دیکه ی کۆمه لگای مه ده نیدا ده کات له هه ریم و ده ره وه ی هه ریمیش، ههروه ها له گهله کۆمه له هه زری و ئابووری و کۆمه لایه تییه کانیشدا و، ئه لقه ی لبتوێژینه وه ش له گهله هاوولاتیان له هه ریمدا به جوریک ریک ده خات، که رۆشنیری پابه ندبوون به به نده یاساییه کان و ریککه وته نیۆده ولته تییه کانی مه سه له کانی مافی مرۆفه وه زامن بکات، له پیناوی سه ره وه ری یاسا و ریزگرتی مافی مرۆفدا.

نۆیه م: له گهله ریکخراوه تاییه ته مه نده کانی مه سه له ی مافی مرۆف و لایه نه په یوه ندیداره کانی دیکه دا هاوکاری و هاودهنگی ده کات به ئامانجی نوینه رایه تی کردنی هه ریمی کوردستان له کۆبوونه وه و کۆنگره کانی تاییه ت به مافی مرۆف.

ده یه م:

أ- راپۆرتی سالانه ئاماده ده کات بو ده رخستی رووی راسته قینه ی واقیعی مافی مرۆف له هه ریمدا و بو سه رۆکایه تی هه ریمی کوردستان و سه رۆکایه تی په رله مانی کوردستان و سه رۆکایه تی ئه نجومه نی وه زیان و سه رۆکایه تی ئه نجومه نی دادوه ری و لایه نه په یوه ندیداره کانی به رزده کاته وه، له گهله پێشاندنی راسپارده ی به کردار بو پاراستن و به هیز کردنی مافی مرۆف له کوردستان.

ب - راپۆرتی خولا و خول له باره ی بارودۆخی مافی مرۆف به په له رمانی کوردستان ده دات و له ده زگاکانی راگه یاندندا بلاوی ده کاته وه.

ماددهی پینجهم:

یه کهم: سهروکی دهسته خوئی سهروکی کارگیچی دهسته کهیه و بهرپرسی راسته و خوئی له جیه جی کردنی سیاسته کانی و، به پئی یاساش له ووه و نهو بریار و فرمان و رینمایانه دهرده چین که په یوه نندیان به کاروباره هونهری و دارایی و کارگیچیه کانه و ههیه و، نوینه رایه تی دهسته له لایه نه حکومی و دامو دهزگاوه دهسته کانی دیکه ی په یوه نندیان له ناوه ووه دهره ووهی ههریمدا ده کات.

دووهم: سهروکی دهسته له سهرو پالاتنی سهرو کایه تی په رله مان و سهرو کایه تی نه نجومه نی و وزیران به پله ی تاییه ت دادمه زری و فرمانیشتی ((مرسوم)) ههریمی به دامه زراننده که ی دهرده چی پاش په سند کردنی په رله مان له سهرو پالیوراوه که به زورینه ی ژماره ی ناماده بووان و، ماوه ی سهرو کایه تییه که شی چوار ساله و بو یه کجار تازه ده کریته وه.

سییه م: مهرجه نه ووهی به سهروکی دهسته دادمه زری:

- ۱- خه لکی ههریم بی و لی نیشته جی بی.
- ۲- به لایه نی که م پروانامه ی سهره تایی زانکوی هه بی و، له بواری مافه کانی مروژ لیته تو و شاره زا بی.
- ۳- خووره و شتی باش بی و به تاوانیک یا که تنیکی نابرو بهر حوکم نه درابی.
- ۴- به لی نامه یه کی دهست نووس پیشکه ش بکات که له ماوه ی فرمانبه رییه که یدا حزبا یه تی نه کات.
- ۵- به شداری له و تاوانه دا نه کرد بی که دهسه لاته داپلوسیته ره کان نه نمایان دابی.

ماددهی شه شه م:

سهروک و نه ناماتی دهسته نه م سوینده یاسایی له به رده م سهروکی نه نجومه نی دادوه ریدا ده خون:

((سویند به خودای مه زن ده خون که نه رکه یاسایی و پیشه یه کانم به راستگی و نه مانه ت و دل سوژییه وه نه انجام بدهم و به سه ره خوئی و بی لایه نییه وه نه و نه رکانه نه انجام بدهم که له بواری مافه کانی مروژ پیم ده سپردری)).

ماددهی هه وته م:

یه کهم: دهسته له م فرمانگانه ی خواره وه پیک دیت و ههر فرمانگه یه کیش فرمانبه ری به پله ی به ریوه به ری گشتی به ریوه ی ده بات که پروانامه ی زانکوی هه بی له بواری پسپوری فرمانگه که دا و، چهند فرمانبه ری کیش یاریده ی ده دن.

۱- فرمانگه ی کارگیچی و دارایی: به دوا دا چوونی کاروباری فرمانبه رانی دهسته که و نه ووهی په یوه نندی به بودجه ی مولک و سامانی دهسته که وه هه یه ده کات، ههروه ها به دوا دا چوونی ره خسانندی کاره کانی ده کات.

۲- فرمانگه ی یاسایی و پاراستنی مافی مروژ: وه رگرتن و به دوا دا چوونی نه و سکا لایانه ده کات که له لایه ن خه لک و دام و دهزگا و رایکخراوه کان و لایه نه کانی تره وه له سه ره مافه کانی مروژ پیشکه ش ده کریت و، سهردانی گرتووخانه و بنکه کانی دهسته سهردارگرتن ده کات و له راستی پیشیلکاریه کانی بابه تی مافی مروژ ده کولیتنه وه و نه انجامه که ی بو نه نجومه نی دهسته به رزده کاته وه، ههروه ها له و یاسا کاریه ش ده کولیتنه وه که په یوه نندیان به مافی مروژ هه یه و، له به ر روشنایی په یمانه نیوده وه له تییه کانی مافی مروژ لی ده کولیتنه وه و له باره یه وه پیشنیاز به نه نجومه نی دهسته ده دات.

۳- فرمانگهی په یوه نډیبه کان و راگه یاندن: له گهل فرمانگه په یوه نډیداره کانی ناو دهسته که و نهو داواکاربانهش که له نهجومه نی دهسته یان له سهروکی دهسته که وه لهم باره یوه پی دهگات، ههماهنگی دهکات و بهدوای نهو شتانه دا دهچیت که له سهراوه کانی راگه یاندندا له باره ی مافه کانی مروقه وه بلاو ده کرینه وه، له بلاو کرډنه وه ی روښنیری و مافه کانی مروقه و، ریڅخستنی کوڅگره و نه دوه کانی په یوه نډاریشدا به شدار ده بیټ.

۴- راویژکاران ژماره یان له دوو زیاتر نابی و ده بی شاره زاو پسپور بن له بواری مافی مروقه دا.

۵- دهسته نهجومه نیکی کارگیږی ده بی که له سهروک و بهرپوه بهری فرمانگه کانی دهسته و راویژکاران پیک دی.

دووه م: سهروکی دهسته بو هیه به پی پیو یسته کانی کار و پاش رهزامه نډی نهجومه نی دهسته به شه کانی دهسته له نوی دامه زریڼی یا لیکیان بدات یان هلیان بوه شینیته وه.

سییه م: نهجومه نی دهسته له مانه پیک دی:

۱- سهروکی دهسته / سهروک.

۲- بهرپوه بهری گشتی فرمانگهی یاسایی و پاراستنی مافی مروقه / برپاردور.

۳- نوینه ری نهجومه نی وهزیران پله که ی له پله ی تایبته که متر نه بی / نه نډام.

۴- نوینه ری نهجومه نی دادوهری / نه نډام.

۵- نوینه ری داواکاری گشتی / نه نډام.

۶- دوو نه نډام له وانه ی که کاری دادوهری یا یاسادانان یا یاسایان بو ماوه یه که کرډی که له ده سال که متر نه بی.

چوارهم: مسوگر کردنی به شدار ی کردنی نافرته له نهجومه نه که دا.

پینجه م: نهجومه ن مانگانه کو ده بیته وه و، سهروکیش له کاتی پیوستدا بو هیه بانگه یشتی کو بوونه وه ی له نا کاو بکات و، برپاره کانیشی به زورینه ی ژماره ی ناماده بووان و ورده گیری و له کاتی یه کسانبوونی دهنگه کاندان نهو لایه نه سه رده که وی که سهروک دهنگی له گهلدا داوه.

شه شه م: سهروک بو هیه نوینه ری لایه نه په یوه نډیداره کان له وه زارته و فرمانگه کانی هه ری م و که رتی تایبته ی و ریڅخراوه کانی کو مه لگای مه دهنی بو ناماده بوونی کو بوونه وه کان بانگ بکات به بی نه وه ی مافی دهنگدانیان هه بی.

مادده ی هه شته م:

یه که م: په رله مان چاودیری و به دوا داچوونی کاره کانی دهسته دهکات به پشت به ستن به حوکه کانی یاسا و پهیره وی ناوخو.

دووه م: سهروک به برپاریکی هو دار له لایه ن په رله مانه وه به زورینه ی ره های ژماره ی نه نډامان لاده بریت نه گهر سه لیندرا که لیها تووی نییه.

ماددهی نۆپهم:

لهسهر وهزارهت و ئهه لایه نانهیه که به وهزاره تهوه نه لکاون و گشت دهسته سه ره به خو کانی ش به لگه نامه و به یانات و ئامار و زانیاری په یوه ست به و کارو ئه رکه پیشه ییه دهسته له ماوه یه کی دیاری کراو دا پیشکەش بکه ن و لهسهر دهسته شه له حالته تی پابه ند نه بوونی لایه نه ناوبراوه کاندایه ره له مان ئاگادار بکاته وه.

ماددهی ده یهم:

حساب و حسابکاری دهسته که ده که و یتته ژیر وردبینی و رقابه ی دیوانی رقابه ی دارایی هه ره یمه وه.

ماددهی یازدهم:

سه روکی دهسته بو ی هه یه رینمایه پیویست ده ربکات بو ئاسانکاری جیه جی کردنی حوکمه کانی ئه م یاسایه.

ماددهی دو انزدهم:

یه که م: هه موو ماف و که رسته و که ل و پهل و په یوه ستیه کان به وهزاره تی مافی مرۆقی هه له شه شاه ده که رپته وه بو ئه م دهسته یه.

دووهم: پر کردنه وه ی میلا کاتی دهسته که له کارمه ندانی وهزاره تی مافی مرۆقی هه له شه شاه ده بیته.

سییه م: کار به هیه ده قیکی یاسای یان بریاریک ناکری که دژ بیته به حوکمه کانی ئه م یاسایه.

ماددهی سیانز دهه م:

پیویسته ئه نجومه نی وه زیران و لایه نه په یوه ندی داره کان حوکمه کانی ئه م یاسایه جیه جی بکه ن.

ماددهی چوار دهه م:

ئه م یاسایه له به روا ری بلا و کردنه وه ی له روژ نامه ی فره می (وه قاییعی کوردستان) هوه جیه جی ده کری.

محمد قادر عبدالله

(د. که مال که روکی)

سه روکی په ره له مانی کوردستان - عیراق

هۆیه پۆیسته کانی دەرچوواندنی

بۆ زامن کردنی پاراستن و پتهو کردنی ریژی مافی مرۆف و ماف و ئەو ئازادیانە ی که له دهستووو یاسا بهرکارو جارنامە ی جیهانی مافی مرۆف و هەردوو پەیمانانی نیۆدهولەتی و پرۆتۆکۆله پەیوهسته کان پێیانەوه هاتوو، هەروەها پەیمانامە و ریککەوتننامە ی دیکە ی پەیوهست به مافی مرۆف که له لایەن حکومەتی فیدرالەوه پەسندکراوه و له بهر ئەوه ی پرنسیپه بنه ره تیه کان گرنگیه کی زۆریان ههیه و پیه ره نکیشه ئەشی هه لویستی کۆمه لگا و حکومه ته کانی پی بیوری و به ها و روشنییری مافی مرۆف بچه سپی و گه شه و په ره ی پی بدری، له بهر ئەوه ی گه لی کوردستان - عیراق ریکای پیشکەوتنی به جۆریک هه لبژاردوو که مافی هاوولاتیانی کوردستان زامن بکری و بۆ دووپات کردنه وه ی ئەم ریبازه ش ئەم یاسایه دەرچویندرا.

تیبینی: ئەم یاسایه به بریاری ژماره ٤ ی سالی ٢٠١٠ له لایەن به ریژ سه روکی هه ریمی کوردستانه وه دەرچوینرا.